

DOZRÁL ČAS (1) vyslovit se k hodnocení výplatních otisků z území Československa

(glosy)

zastavit se u hodnocení výplatních otisků z území Československa od roku 1926. Letos uplyne 95 let od jejich existence v čs. poštovním provozu, za pět let to bude již období dlouhých 100 let. Doposud se zúčastnění aktéři tohoto sběratelství, jednoho z poměrně významných a atraktivních v čs. poštovní historii, této otázky dotýkaly řídce a nahodile a útržkovitě. Až na výjimky, katalogy výplatních otisků neuvádějí cenové či bodové relace. Vše se řídí individuálně, skrytě, pořes aukční domy a zejména přes ceny záliby tohoto či onoho sběratele. Zatím není jasný řád. Je třeba se konečně k této otázce vyslovit a glosovat ji. A v závěru někdy dospět k jednoznačnému výsledku.

LÉTA 1933 - 1934

V období let 1926 - 1976 se k této otázce sběratelé či experti prakticky nevyslovili. Cenové relace jsou zřetelné a prokazatelné pro veřejnost jen s poznámkou a uvedením prodejní ceny na celistvostech. Většinou to byly haléřové jednotkově korunové hodnoty. Určitě se kupovaly otisky na celistvostech za vyšší ceny, ale ty zůstaly zahaleny sběratelským temnem. Na jednu poznámku jsme narazil v Jonášových studiích (1. díl, kde byl textový úvod). To se psal rok 1933. Spíše nepřímá oznámka k ocenění se týkala však jen eseje, a to ještě bez konkrétních kotací.

" Viděl jsem často chybu sběratelů, kteří z neznalosti opatřili essay jakousi adresou, aby této dodali vzhled postálnosti. Zničí tím třeba vzácný kus. Nemůžeme totiž essayím, zvláště některým, upříti zajímavost".

Další poznámka se týká formy otisku jako základu pro stanovení ceny:

"Několik slov netýkajících se přímo otisku, ale dobře míněných, aby tomuto zachránili jeho dnes ještě pomyslnou cenu. Neostříhujte obálky, neupravujte těchto na jednotný formát zastříháváním. Hledejte jiný způsob, jak sbírku vzhledně upravit. Kdo z nás měl dosti energie ostříhnouti kus, o němž věděl, že je unikátem?"

Dobře míněná rada Alberta Jonáše jaksi zapadla, dodnes se potýkám s výstřižky otisků, kterým nůžky vzaly to nejcennější - estetiku a další důležité informace. Společně s dr. Miroslavem Bouškou a dalšími sběrateli jsme se shodli, že výstřižek je též zajímavý, ale spíše z dokumentárního hlediska, nikoliv sběratelského. Proto jsme se shodli na stanovení desetinnové ceny v porovnání s otiskem na celistvosti. Přitom jako výstřižek či dokonce ústřižek jsme považovali i zastřížené obálky (často většího rozměru).

ROK 1979

Rok 1979 přinesl na stránkách Filatelie (Filatelistické sešity - od Filatelie č. 6/1979) první katalogový pokus autorů Miroslava Boušky a Ivana Leiše. Zaznamenali jsme v něm na pokračování výplatní otisky **výplatní otisky z území Československa (1. a 2. republika) v letech 1926 - 1939). Kotace ani bodové ohodnocení jsme neuvedli. Nicméně jsme byli**

slovně sdílnější než naši předchůdci, i když představu jsme měli. Byla však omezeně objektivní a více méně subjektivní. Sběratelský obor se teprve rozbíhal.

Dali jsme přednost postupnému a neuspěchanému přístupu k této záležitosti. Tak, abychom začínajícímu oboru neublížili a sběratele neodradili.

"Katalog neobsahuje prozatím cenové relace, protože jsme neměli možnost získat dostatek věrohodných údajů o počtu zachovaných celistvostí. Doufejme jen, že v budoucnosti k tomuto problému budeme moci vyjádřit konkrétněji. V katalogu upozorníme pouze na ty otisky, jejich vzácnost je v současné době mimo jakékoli pochyby. Zatím jen jednu důležitou připomínku v obecné rovině. Ve vědomí sběratelů byl měl být zafixován zásadní hodnotový (a tedy i finanční) rozdíl mezi celistvostí a výstřížkem. Hodnota výstřížku je pouze zlomečkem zachovalé celistvosti. Dále nelze v těchto finančních úvahách přehlížet ani úplnost otisku a jeho kvalitu z hlediska čitelnosti a zřetelnosti všech jeho částí. Dokumentární hodnotu mají i tzv. nulové otisky. Eseje, jakožto otisky z doby, kdy výplatní otisk nenabyl svého oprávnění, mají význam ve sbírkách studijního charakteru a jejich cena je věcí záliby."

Když tato slova analyzujeme, tak přicházíme k těmto skutečnostem, které platily ve své době:

- obor začínal,
- informací o počtech bylo poskrovnu,
- zdůraznili jsme jen otisky, kde jsme měli naprosté jasno o vzácnosti,
- zdůraznili jsme rozdíl mezi otiskem na celistvosti a otiskem na výstřížku,
- upřednostnili jsme i kvalitu, úplnost, ucelenost, čitelnost a zřetelnost otisku,
- připomněli jsme dokumentární hodnotu všech otisků ve všech formách,
- odlišili jsme sběrateství a badatelství,
- připomněli jsme cenu záliby.

V té době již tři roky fungovala sekce otisků výplatních strojů KPHC SČSF, každá pražská i celostátní schůzka se k hodnocení vyslovila. Osobně jsem psal pro Filatelii, Mladého filatelistu a zpravodaje řadu článků, v nichž jsme se k této otázce vyslovil. Zásadní esej jsem napsal i do své knihy výplatní otisky (Praha 1991) pod názvem " Čs. výplatní otisky ze sběratelského

hlediska". Některé závěry z ní připomenu v dalších pokračováních.